

سینما سینماست

■ نویسنده و کارگردان: ضیاء الدین دری
 ■ بازیگران: رضا کیانیان، یاسمین ملک نصر، مریم مقدم، کوروش تهامی، محمدرضا شریفی نیا، بهناز جعفری
 ■ محصول ۱۳۷۵

«سینما سینماست» محصول ۱۳۷۵ ضیاء الدین دری در دفاع از سینما و ساختش روی این موضوع دست گذاشته است. فیلم داستان دختری به نام ماندانا (مریم مقدم) را روایت می‌کند که از سوی رضا کیانیان، که البته با نام خودش در فیلم ظاهر می‌شود اما در مقام کارگردان، برای بازی در فیلمش انتخاب

می‌شود. از آنجا که کارگردان بعد از مدت‌ها بازیگر مورد پسندش را پیدا کرده است، سعی می‌کند ماندانا را ترغیب کند که در فیلمش حضور پیدا کند. اما پدر به ظاهر مدرن ماندانا با این پیشنهاد مخالف است. دلیلش هم این است که سینما را برای دخترش مناسب نمی‌داند. ماندانا نامزدی، با بازی کوروش تهامی جوان، هم دارد که او هم از اساس با پیشنهاد کارگردان و تمایل ماندانا به حضور در سینما مشکل دارد و احساس می‌کند دارد نامزدش را از دست می‌دهد. فیلم به کشمکش‌های ماندانا با خانواده‌اش و رابطه‌ی نزدیک اما سالمی که با کارگردان برقرار می‌کند می‌پردازد. همان تقابل سنت و مدرنیته و میل جوان به سوی مدرنیته. تا جایی که آقای کیانیان با دیگر دوستان همکارش در سینما از جمله یاسمین ملک نصر - که پیش از این تجربه‌ی کار در فیلم «مادرم گیسو» ساخته‌ی سیامک شایقی و «درد مشترک» ساخته‌ی ملک نصر را داشته‌اند و در فیلم به شوخی از جاع کوتاهی به «درد مشترک» می‌دهند - بساط فیلمسازی‌شان را جمع می‌کنند می‌برند به خانه‌ی پدر ماندانا و مانیفستی را در دفاع از ساحت سینما فریاد می‌زنند؛ نقطه‌ی اوج فیلم و یکی از سکانس‌های خوبش که رضا کیانیان و یاسمین ملک نصر سهم پرزنگی در کیفیت آن دارند.

مروری بر مهم‌ترین فیلم‌های ایرانی
 که سینما داستان اصلی‌شان است

وقتی سینما خودش را به تصویر می‌کشد

موضوع سینما در سینمای ایران به حدی کنجکاوی برانگیز بوده است که اولین فیلم به جامانده از دوران صامت به نام «حاجی آقا آکتور سینما» که محصول ۱۳۱۲ و به کارگردانی اوانس اوهایاناس است، به موضوع فیلم و سینما پرداخته شده است. فیلم درباره یک کارگردان سینماست (اوهایاناس) که تصمیم می‌گیرد مخفیانه از حاجی آقا (حبیب‌الله خان مراد)، شخص متمولی که با سینما مخالف است، فیلم بگیرد و در نهایت فیلم را برای حاجی آقا پخش می‌کند و اعتمادش را به سینما جلب می‌کند. این از جمله تلاش‌های سینماگران اولیه‌ی ایرانی برای تشویق پذیرش پدیده‌ی مدرن در جامعه‌ای سنتی بوده است.

در سینمای بعد از انقلاب توجه سینماگران ایرانی به موضوع سینما در آثارشان، به طور ویژه آنها که با نگاهی مستند به سینما می‌پرداختند، چشمگیر بوده است. بیشتر این آثار در واکنشی شخصی به آنچه فیلمساز در روند فیلمسازی در سینمای ایران با آن مواجه شده، با نگاهی منتقدانه ساخته شده است. محسن مخملباف به عنوان مثال بعضی از بهترین کارهایش را، که از غیرمتعارف‌ترین، پر سر و صداترین و پر فروش‌ترین محصولات سینمای ایران نیز بوده‌اند، با تمرکز مستقیم بر موضوع سینما ساخته است. سایرین هر یک بنا به دغدغه‌ی شخصی خود از زوایای متفاوت به این موضوع پرداخته‌اند؛ این میان نام بزرگان سینما پرزنگ‌تر از سایرین است.

سلام سینما

■ نویسنده و کارگردان: محسن مخملباف
 ■ محصول ۱۳۷۳

پروژه مستند و پژوهشی محسن مخملباف که با انتشار یک آگهی تسمت بازیگری در روزنامه‌ها برای ساخت فیلم جدید این فیلمساز به مناسبت فرارسیدن سده اول سینما شروع شد، یکی از پر فروش‌ترین فیلم‌های دهه هفتاد و پر سر و صداترین فیلم مستند داستانی سینمای ایران است. البته صف کشیدن برای فیلم‌های مخملباف آن زمان چیز تازه‌ای نبود اما «سلام سینما» به دلیل ارتباط مستقیم با مخاطبان و علاقه‌مندان سینما تجربه بدیعی را برای مخاطبان و سینمای ایران رقم زد.

نزدیک به پنج هزار نفر به دنبال فراخوان بازیگری مخملباف، در زمانه‌ای که تنها راه ارتباطی آن‌ها غیر مستقیم با مخاطبان و علاقه‌مندان سینما تنها نشریات چاپی بوده است، در محل فیلمبرداری که باغ فردوس تهران بود حضور یافتند و عده‌ی زیادی شان جلو دوربین مخملباف رفتند. سیر و نتیجه آنچه در این فرایند رخ داد یکی از سرگرم‌کننده‌ترین فیلم‌های سینمایی را درباره سینما تقدیم ما کرده است. فیلم بی آنکه قصه‌ای از پیش نوشته داشته باشد، به طور مستقیم و ملموس تقابل خیال و واقعیت را در مواجهه با دوربین به نمایش می‌کشد و در لحظاتی کمدی موقعیت، که در عین حال حس شرمساری غیر مستقیم را هم به مخاطب می‌دهد، خلق می‌کند. مخملباف با فرمان‌هایی که به هنرچویان می‌دهد و گاه بازی‌های احساسی و روانی‌ای که با آنها (و با ما) می‌کند ماهیت سینما را اعریان به تصویر می‌کشد. از میان این جمعیت هزار نفری که مقابل مخملباف، به هر سازی که او می‌زند، می‌رقصند فقط چند نفر برجسته می‌شوند که یکی از آنها شقایق جودت است که برای بازی در فیلم بعدی مخملباف «گبه» انتخاب می‌شود.